

KÖROĞLU DAĞI GÜNEYİNDE NÜFUS VE YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

Araş. Gör. Süha KOCAKUŞAK

GİRİŞ

Yurdumuzun az araştırılmış yörelerinden olan Köroğlu Dağı, Batı Karadeniz Bölümünde, Bolu ilinin 35 km. güneydoğusundadır. tç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi arasındaki coğrafi sınır, Köroğlu Dağı yamaçlarında bulunan Kıbrısçık ilçesini Bolu, sınırları içinde Karaşar bucağını (Ankara) Yukarı Sakarya Bölümünde bırakarak geçmektedir.

Köroğlu Dağı'nın yüksekliği 2400 m. olup güneyinden geçen Uludere (900 m.) daha güneybatıda Aladağ Çayı ile birleşerek Sarıyer Barajına dökülür. Uludere vadisinden Köroğlu Dağına doğru bir profil alınacak olursa, yüksekliğin kısa mesafelerde hızla arttığı görülür. Bu iki yer arasındaki relief amplitidü yaklaşık 1500 m. dir.

Köroğlu Dağı'nın yapısını, Neojen volkanik seri oluşturmaktadır. Yörede, volkanizma üzerinde araştırmalar yapan Erol, Köroğlu-Işık Dağları volkanizmasındaki lavların içinde andezitlerin hakim olmakla beraber bazalt, labrodorit andezit ile andezit-dazit arasındaki tiplerin bulunduğunu ifade eder¹. Bu volkanik üniteyi yaran Uludere vadisinde ise alüvyonlar görülür.

Köroğlu Dağı'nın yamaçları yüksek platolarla çevrilmiştir (Harita: 2). Yüksek volkanik platoları kesintiye uğratan en önemli unsur ise; Uludere olup ona da pek çok periyodik akarsu bağlanmaktadır. Kıbrısçık ilçesinin üzerinde kurulduğu yüksek platolardan kuzeye doğru gidildikçe Köroğlu Dağı ünitesinden oluşan dağlık-tepelik bir alana geçilir.

Köroğlu Dağı'nın güneyinden kuzeye doğru gidildikçe yükseklik basamaklarına bağlı olarak bitki örtüsünde de bir ardalama görülür.

1 O. EROL, (1955), Köroğlu-Işık Dağları Volkanik Kütlesinin Orta Bölümleri ile Beypazarı-Ayaş Arasında Kalan Neojen Havzasının Jeolojisi Hakkında Rapor, M.T.A. Derleme Rapor No: 2279 Ankara.

Alçak kesimlerde, orman tahrip alanlarında ahlat ve kayın vardır. Daha yükseklerde, kızılçam ve daha sonra da karaçam yer alır. Karaçamdan daha yükseklerde sarıçam görülür. Karaçamdan sarıçam'a geçiş zonunda ise göknar ve ardıç vardır.

Yerleşmelerin büyük kısmının Osmanlı İmparatorluğu Döneminde ve daha önce kurulması, bu özelliklerini günümüzde de yansıtması, Köroğlu Dağı'nı yerleşme coğrafyası ile çalışanlar açısından cazip hale getirmiştir.

Fiziki faktörlerin yanında Moğol İstilas ve Celâli Ayaklanmaları gibi tarihi olaylarında nüfus ve yerleşme üzerine etkisi görülmektedir. Nitekim, 16. yy. ortalarından 19. yy. başlarına kadar devam eden Celâli Ayaklanmaları, Osmanlı imparatorluğunun zayıflama dönemlerinde daha da şiddet kazanmıştır. Günümüzde de eski kuruluş yerlerini koruyan köylerin yerleşimlerine göre kolayca görülemeyen, yollardan uzak yerlerdeki orman içlerinde kurulmasının nedenini bu asayiş bozuklukları ve savunma gereksinimi teşkil etmektedir. Sümer, Celâli Ayaklanmaları nedeni ile pek çok insanın öldüğünü, bu yüzden köylerin bir kısmının uzun bir zaman yıkıntı halinde olduğunu ve tarlaların ekilemeyecek kaldığını ifade eder². Emiroğlu, 16. yy. tahrir defterlerinde görülen pek çok köyün, 19. yy. gelinceye kadar ortadan kalktığını ifade ederek, bunu ya isyancıların köyleri yağmalamalarına ya da köy halkının toplu göçlerine bağlamaktadır³.

Nüfus ve Yerleşme özellikleri

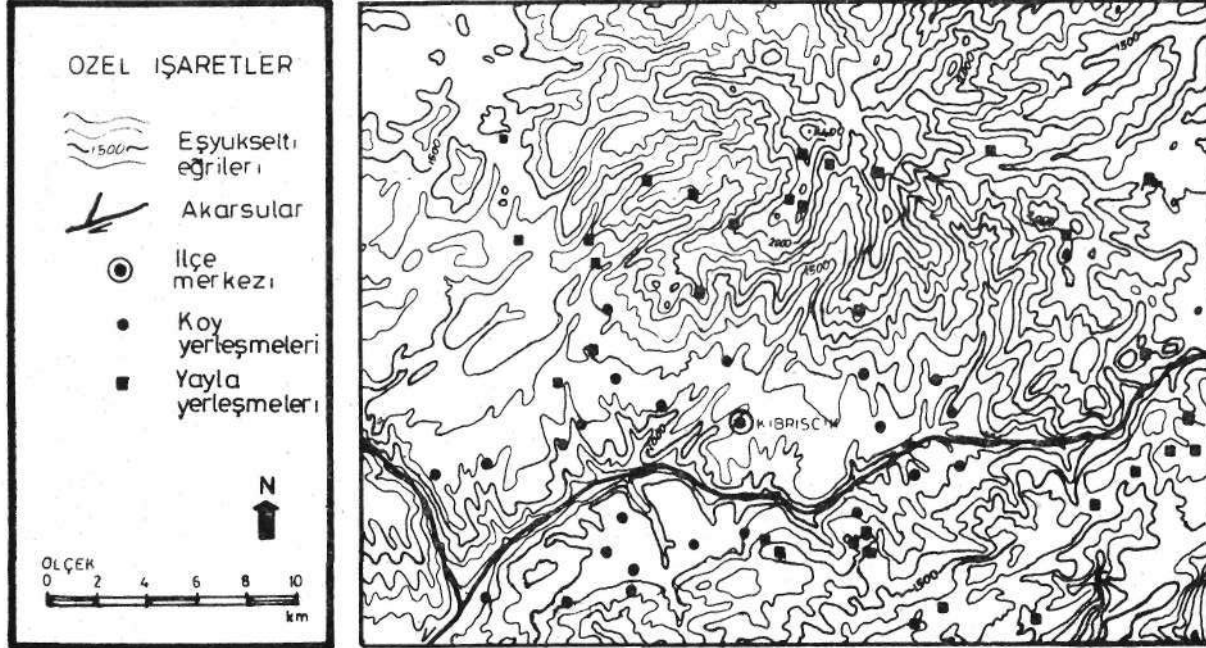
Köroğlu Dağı'nın güneyinde nüfusun yoğunluk kazandığı kesimler, doğal koşulların ekonomik faaliyetlerde çeşitliliğe olanak verdiği yerlerdir. Bu nedenle, köylerin çoğunun Uludere Vadisinin etrafında sıralandıkları görülür. Harita: 2'de de görüldüğü gibi daimi yerleşmeler 1000—1300 m. ler arasında yer almaktadır. Bundan sonra ise, 1250—2350 m. ler arasında, yaylalar kuşağı vardır.

Yüksek platolarda, anakayanın yüzeyde olduğu yerlerde (Harita: 1'in batısında) tarım imkânları gelişmemiştir. Eğitim koşullarının ve edafik faktörlerin yerleşmeye uygun olduğu kesimlerde ise, yerleşmeler kurulmuş ve dolayısıyla buralarda bir nüfus toplanması söz konusu olmuştur.

2 F. Sümer, (1967), Oğuzlar (Türkmenler), Ank. Üniv. D.T.C. Fakültesi Yay. No: 170, s: 188 Ankara.

3 M. Emiroğlu, (1970), Akçakoca'da Nüfus, Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler, Ank. Üniv. D.T.C.F. Yay. No: 192, s: 34, Ankara.

Koroğlu Dağı Güneyinin Topoğrafya Haritası



Koroğlu Dağı GÜneyinin Morfogrfarya Haritası

ÖZEL İŞARETLER



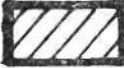
Abarsuler



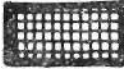
Tabanlı
Vadiler



Tabansız
Vadiler



Yüksek
Platolar

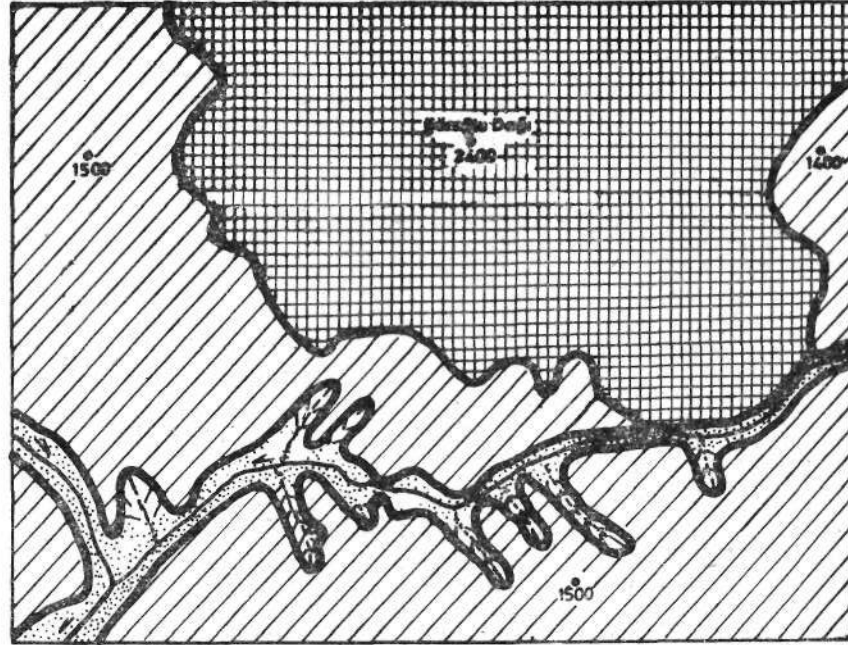


Dağlık
Tepelik
Alanlar

ÖLÇER



N



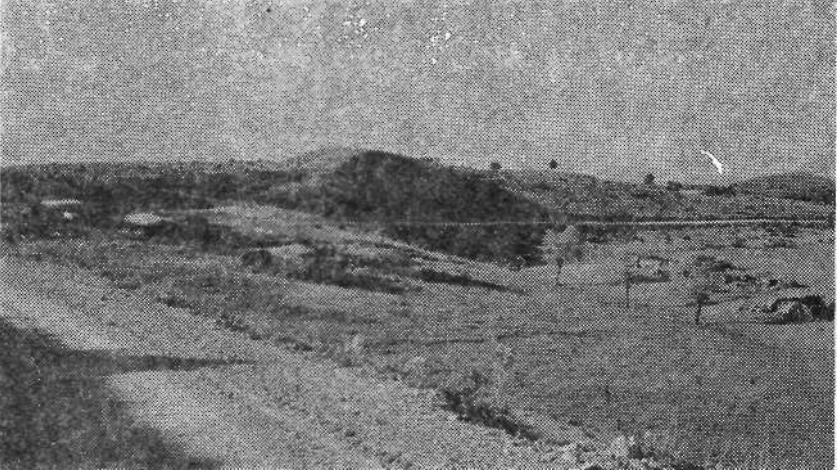
Harita 2

Köroğlu Dağı çevresindeki nüfusun başlıca ekonomik faaliyetleri yüksek platolarda yapılan (Doğal koşulların elverdiği oranda) kurularını, ve hayvancılık, ormancılıktır⁴. Bunlardan, hayvancılık yörenin başlıca geçim kaynağıdır. Özellikle de koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvancılık yapılır. Ormancılık ise ekonomik faaliyet olarak önemini giderek yitirmeye başlamıştır. Şöyleki; Köroğlu Dağı ve çevresi uzun yıllardır iskân alanı olarak bilinçsizce kullanılmaktadır. Zengin ormanlara sahip olan yörenin bitki örtüsü çeşitli dönemlerde aşırı ölçüde tahrip edilmiştir. Ormandan kereste satışı, yakacak temin etmek, yapı malzemesi olarak ağaç kullanmak gibi faaliyetler ormanın geri çekilmesine yolaçmıştır. Buna insanların orman içinde hayvan otlatmaları (özellikle keçi otlatmaları) ve orman açma alanlarından ekonomik faaliyet alanı elde etmeye yönelik çabaları da eklenince gür bitki örtüsü aşırı ölçüde tahrip olmuş ve ormanın alt sınırı giderek yükselmeye başlamıştır. Günümüzde Köroğlu Dağı ve çevresi (Kıbrısçık ve köylerinde görüldüğü gibi) yurdumuzun, ormanı en çok tahrip gören kesimlerindedir (Fotoğraf: 2, 3, 4, 8). Doğanın aşırı tahribatı, doğal dengenin bozulması ile sonuçlanmıştır. Bitki örtüsünün kaldırılması ile erozyon artmış ve volkanik anakaya yüzeye çıkmış, bu da tarım olanaklarını kısıtlamıştır.

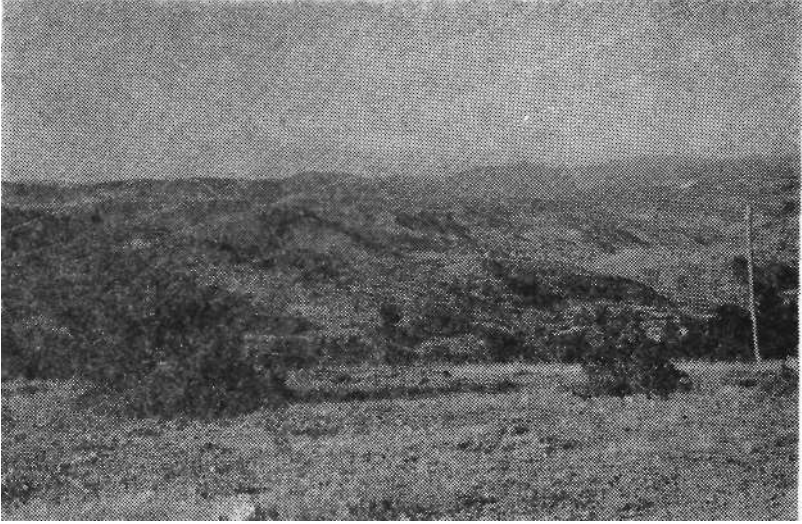
Bozulan doğal dengeyi yeniden kurmak, ormanları korumak amacıyla çıkartılan kanunlarla Kıbrısçık ve çevresindeki nüfus ormandan eskisi kadar kolay gelir elde edememeye başlamıştır. Böylelikle nüfusta bir göç olgusu söz konusu olmuştur. Yörenin nüfusu azalmıştır. Köroğlu Dağının güney yamacında bulunan Kıbrısçık ilçesinde km^2 ye 88 kişi düşerken, Kıbrısçık'ın Köylerinde km^1 ye 11—25 kişi düşmektedir. Halbuki Köroğlu Dağının batısında Seben İlçesinde (Bolu) km^2 ye 247 kişi düşmektedir. Aynı yıl (1985) Türkiye'nin nüfus yoğunluğu ise km^2 ye 65 kişidir. Böylelikle Köroğlu Dağı güneyinin kırsal nüfus yoğunluğunun Türkiye genelindeki yoğunluktan 1/2 oranında daha az olduğunu söyleyebiliriz. Grafik: 1 de Kıbrısçık ilçesindeki nüfus artışında bazı yıllar kadın, bazı yıllar erkek nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Burada kadın nüfusun fazla olması göçlerle ilgilidir.

Göç eden nüfus çoğunlukla erkek nüfus olduğu için kadın nüfus fazla olmaktadır. Bazı yıllar (Özellikle 1965'den sonra) erkek nüfus biraz daha fazladır (Grafik 1). Bu durum yöre erkeklerine ormanda geçici işçi olarak çalışma imkânının sağlanması ve dolayısı ile göç oranlarının düşmesi ile ilgilidir. Bunun bir diğer nedeni de Kıbrısçık orman işletmesine

4 Sulu tarım, ancak vadi tabanının genişleyebildiği yerlerde kısıtlı olarak yapılır.



Fotoğraf 1. Arka plânda K rhı Dağının güney yamacının görünümü.  n plânda ise yayladaki ağıllar yer almaktadır.

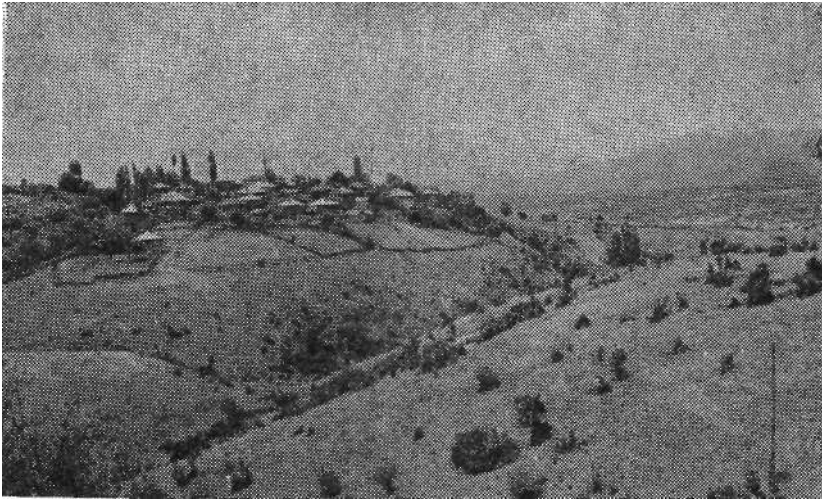


fotoğraf 2. Karaşar bucağı ve  vresi: orman tahribatının fazla olduğu yerlerdendir.

dışarıdan getirilen işçilerin olmasıdır. Köroğlu Dağı'nın güney yamacında bulunan diğer yerleşmelerin nüfuslarında da g ç olgusu ve onun getirdiği sonuçlar mevcuttur. Buradaki daimi yerleşmelerin isimleri ve nüfusları Tablo: 1 d ; görülmektedir.



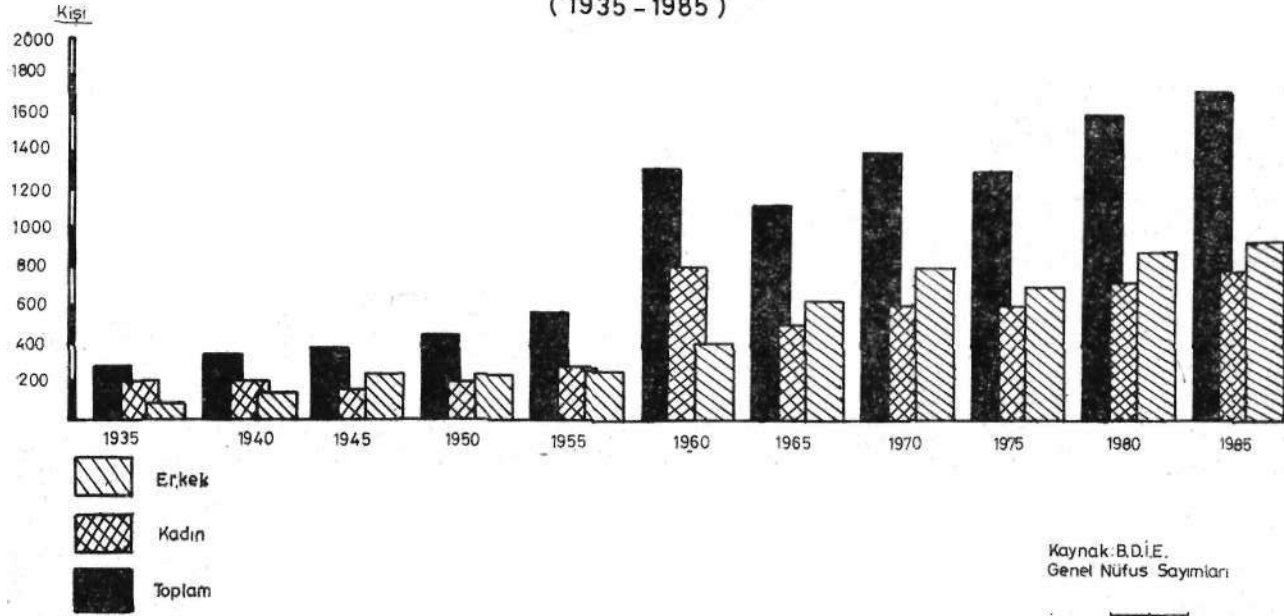
Fotoğraf 3. Köroğlu Dağının güneyinde bulunan Kırısçık ilçesi. İlçe çevresindeki orman, tahribatla ortadan kaldırılmıştır.



Fotoğraf 4. Kırısçık ilçesine bağlı Köşeler köyü.

Yöredeki göçlerin önemi bundan önceki bölümlerde anlatılmıştır. Köylerden göç eden kişiler genellikle daha sonra ailelerini de yanlarına aldıkları için bunların konutları ya boş olarak kalmakta, ya da ailenin

KIBRISCIK (İlçe Merkezi) NÜFUS ARTIŞI (1935 - 1985)



Tablo 1. Köroğlu Dağının' Güney Yamacındaki Daimi Yerleşmeler ve Nüfusları

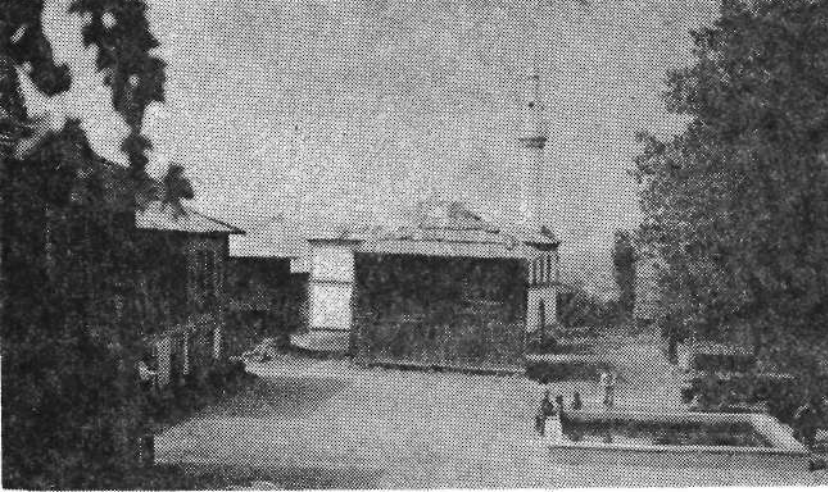
Sıra No	Yerleşmenin Adı		1935	1945	1955	1965	1975	1985
01	Kıbrıscık(İ.M)	T	300	376	560	1148	1313	1737
		E	122	227	290	631	703	964
		K	178	149	270	517	610	773
02	Alanhimmetjer	T	426	471	498	488	370	319
		E	210	227	235	227	179	147
		K	216	244	263	261	191	172
03	Alemdar	T	511	541	666	682	608	555
		E	209	204	263	283	301	252
		K	302	337	403	399	307	303
04	Bali	T	—	—	163	153	167	125
		E	—	—	.77	68	72	58
		K	—	—	86	85	95	67
05	Belen	T	390	—	428	511	585	556
		E	174	—	206	235	288	262
		K	216	—	222	276	297	294
06	Borucak	T	393	440	324	334	284	223
		E	181	216	158	155	136	108
		K	213	224	166	179	148	115
07	Bölücekaya	T	191	179	231	258	301	177
		E	82	79	110	111	147	73
		K	109	100	121	147	154	104
08	Çökeler	T	225	253	291	303	405	469
		E	107	136	142	131	201	218
		K	118	117	149	171	204	251
09	Deveci	T	157	162	153	201	145	117
		E	65	79	64	75	71	46
		K	92	83	89	127	74	71
10	Deveören	T	688	695	585	533	562	497
		E	277	282	242	244	251	222
		K	411	413	343	289	311	275
11	Dokumacılar	T	—	—	118	183	132	85
		E	—	—	56	84	64	43
		K	—	—	62	99	68	42
12	Geriş	T	370	409	342	369	406	357
		E	168	194	155	173	201	145
		K	202	215	187	196	205	212
13	Karacaörcn	T	190	217	265	228	275	212
		E	70	84	113	98	139	106
		K	120	133	147	130	136	106
14	Karaköy	T	285	402	410	537	628	639
		E	154	154	164	238	303	281
		K	131	248	246	299	325	358

Sıra No	Yerleşmenin Adı		1935	1945	1955	1965	1975	1985
15	Kılıkara	T	127	147	153	207	250	264
		E	63	75	59	90	127	128
		K	64	72	94	117	123	136
16	Kızılcaören	T	154	159	167	162	135	91
		E	62	63	75	71	60	40
		K	92	96	92	91	75	51
17	Kökez	T	338	355	446	498	483	325
		E	136	138	201	224	211	127
		K	202	217	245	274	272	198
18	Köseler	T	295	309	282	247	164	109
		E	111	118	117	116	67	51
		K	184	191	165	131	97	58
19	Kuzca	T	170	184	198	223	245	236
		E	89	102	105	112	115	109
		K	81	82	93	111	130	127
20	Nadas	T	140	159	189	206	206	158
		E	83	70	73	90	86	67
		K	57	89	U6	116	120	91
21	Sankaya	T	268	303	392	433	432	436
		E	128	149	181	198	209	156
		K	140	154	112	235	223	190
22	Taşlık	T	164	185	241	260	218	198
		E	65	79	122	121	100	88
		K	99	106	119	139	118	110
23	Yazıca	T	766	836	770	704	400	413
		E	307	323	320	299	164	182
		K	459	513	450	405	236	231
Genel Toplam		T	6594	7160	7820	8869	8714	8208
		E	2863	3198	3533	4075	4195	3873
		K	3686	3962	4339	4794	4513	4335

Kaynak: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları T: Toplam Nüfus E: Erkek Nüfus K: Kadın Nüfus

diğer fertlerince kullanılmaktadır. Özellikle göç olgusunun fazla olduğu köylerde konutların bir kısmı bu nedenle boş kalmaktadır. Bu olgu nedeniyle genellikle köylere yeni konutlar ilave edilmemektedir. Fotoğraf: 5 ve 6 da Yazıca, 7 de Köseler köyünde, göçler nedeniyle boş kalmış ve halen kullanılmayan konutlar görülmektedir. Göçün önem kazandığı yerleşmelerde konut sayısı da giderek azalmaktadır.

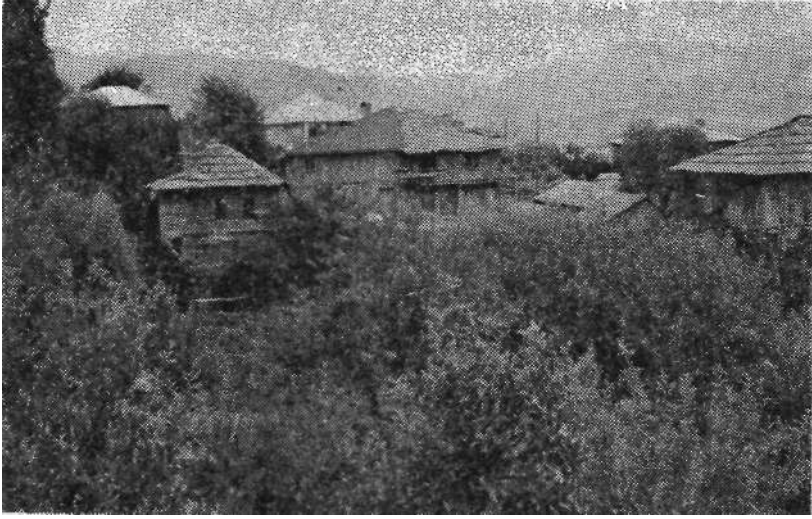
Köroğlu Dağı'nın güney yamacındaki yerleşmelerdeki başlıca ekonomik faaliyetleri, ormancılık-hayvancılık ve tarım oluşturmaktadır. Yerleşmelerin konumları ise ekonomik faaliyet alanları ile sıkışıkiya



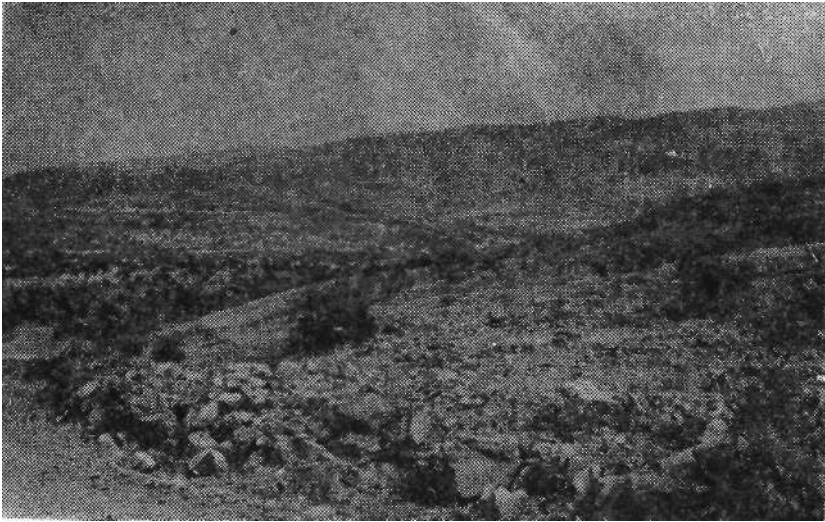
Fotoğraf 5. Yazıca köyünde göçler nedeniyle metruk kalmış konutlar.



Fotoğraf 6. Yasaca köyünde halen kullanılmayan diğer bir konut. Arka plâhda ise Köroğlu Dağı zirvesi görülmektedir.



Fotoğraf 7. Köseler köyünde hartama ile kaplı çatılar ve halen kullılmayan konutlar.



Fotoğraf 8. Köroğlu Dağı yamaçlarındaki orman tahribi.

ilişkilidir. Vadi boyundaki yerleşmelerin merkezlerinin tarım alanlarının uzağında olmasına rağmen, mahalleleri tarım alanlarına yakındır. Bu durum, vadi boylarındaki elverişli tarım alanlarından yararlanmak amacıyla mahallelerin sonradan buralarda yakın yerlere kurulması ile ilgili-



Fotoğraf 9. Köroğlu Dağının zengin orman örtüsü ve doğal güzellikleri.

lidir. Böylece, çalışma alanındaki yerleşmelerin bazı mahallelerinin ekonomik faaliyetlerin etkisiyle kurulduğunu ifade edebiliriz.

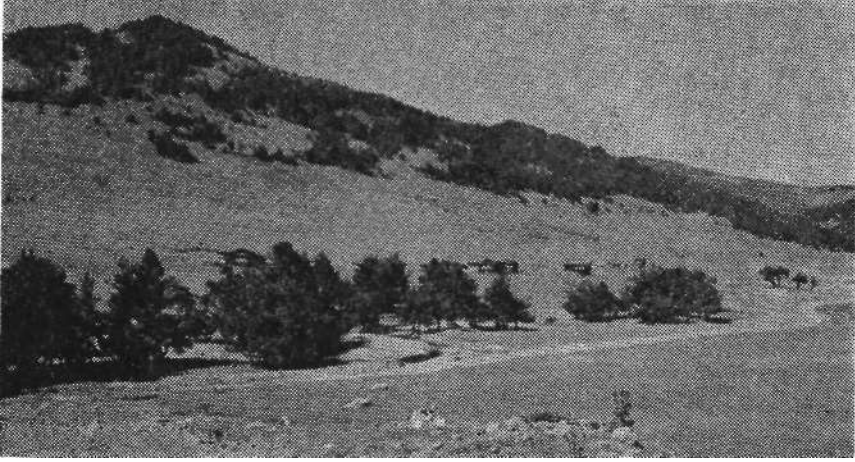
Yeteri kadar tarım alanı bulunmayan köylerde ise tarım ancak kısıtlı kesimlerde yapılır. Hatta eğimin fazla olduğu yerlerde teraslama suretiyle tarım yapılır. Dolayısıyla tarım alanlarına zarar vermemek amacıyla bu tip yerleşmeler, mer'alarla tarım alanlarının kesiştiği yerlerde kurulmuşlardır. Bundaki amaç, hem tarım alanlarını işgal etmemek, hem de mer'alardan hayvan otlatma amacı ile yararlanmaktır. Köroğlu Dağının güney yamacındaki tarıma elverişli toprakların dağınık, parçalı ve küçük oluşu yukarıda açıklandığı gibi yerleşmelerin mahallelere dağılma zorunluluğunu doğurmuştur. Doğal çevre koşullarının bu etkisi yerleşme tipleri ve konutlar üzerinde de görülür; Yerleşimleri ekonomik faaliyet alanlarına göre sınıflandıracak olursak, 17 tanesinin yüksek platolarda, 5 tanesinin de dağlık-tepelik alanda kurulduğunu söyleyebiliriz. Bundan da anlaşılabilceği gibi doğal çevre, yerleşmelerin kendisine has nitelik kazanmasını sağlamıştır.

Tarım alanlarının eğim, yükseklik, anakayanın yüzeye yakınlığı ile kısıtlı olması nedeniyle bu köyler ekonomilerinde hayvancılığa yervermek zorunda kalmışlardır. Burada hayvancılığın önemli bir yeri olmasının nedeni yörenin yaylacılık potansiyelinde kaynaklanmaktadır.

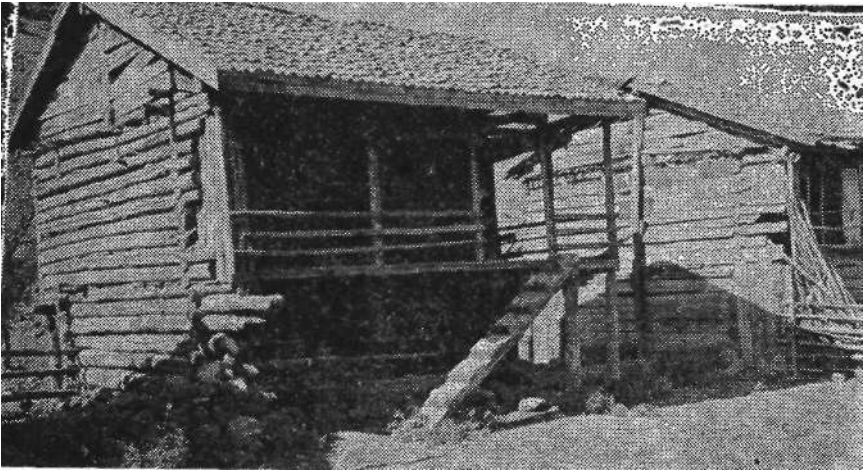
Mevsimlik yerleşmelerden olan yaylalara çıkış, haziran ayı başlarında gerçekleşmekte ve ağustos ayı sonlarında yaylacılık sona ermekte-

dir. Köyler ile yaylalar arasında Bolu yakınlarında olduğu gibi güzleler yoktur. Bazı köylerin, hatta mahallelerin ayrı ayrı yaylaları olduğu gibi bazı köyler aynı yaylayı mahalleleri ile birlikte kullanmaktadır. Hatta bazen iki köyün aynı yaylayı paylaştıkları da görülür (Fotoğraf: 10—11 ve 12).

Ormanlık olan bu bölgede çoğunlukla doğal çevreden kolaylıkla temin edilebilen ahşap yapı malzemesi kullanılmaktadır. Günümüzde bile ahşabın yapı malzemeleri içindeki kullanım oranı % 85'dir. Ancak



Fotoğraf 10. Köroğlu Dağı üzerindeki yaylalardan bir görünüm.



Fotoğraf 11. Yayla konutları. Çatıları kiremitle kaplıdır.



Fotoğraf 12. Yayla konutlarında kullanılan yapı malzemeleri değişme göstermektedir. Nitekim, öndeki konutun ahşaptan yapılmasına karşın, onun hemen arkasında hiriket kullanılmaktadır.

eskiden bu oranın günümüze göre daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Bunun nedeni, günümüzde ormanlarımızı korumak amacıyla çıkartılan yasalarla orman köylüsünün ormanları eskiye oranla rahatlıkla kullanamayıp, ahşap yapı malzemesi temininde çektiği güçluktur. Bazı köyler eskiden ormaniçi ya da kenarında iken, aşırı tahribat nedeniyle orman geri çekilmiş ve bu köyler günümüzde orman dışı köy durumuna gelmişlerdir. Böylece yerleşmelerin eskiden kullandıkları yapı malzemeleri ile günümüzde kullandıkları yapı malzemeleri arasında farklılıklar olmaktadır. Özellikle, ormaniçi köylerinde konutların yapı malzemelerindeki karakter, günümüzde yavaş yavaş değişmeye başlamaktadır. Doğal çevreden eskisi gibi kolaylıkla ağaç temin edemeyen insanlar, yeni konutların yapımında taş, biriket, tuğla gibi malzemeleri de kullanmaya başlamışlardır. Bu tür malzemelerin teminindeki ekonomik güçlükler yeni konutların yapımını kısıtlayıcı bir faktördür. Nitekim, köylerde eski konutlardan sağlam olanların hâlen kullanılması bu nedenledir.

Eski ve yeni konutlar arasında yapı malzemelerinin türlerindeki bu değişme, çatı örtülerinde de görülür. Önceleri, ormaniçi köylerde çatı örtüsü olarak hartama / pedavranın kullanım oranı fazla iken günümüzde bu oran % 2,8'e inmiştir. Kiremitin kullanım oranı % 75,5, çinkonun kullanım oranı ise % 21,7 dir. Özellikle 1975 ydından sonra Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerinin faaliyetleri ile çinkonun çatı örtüsü olarak kullanımı giderek artmıştır (Fotoğraf: 6, 10). Köylerde yapı

malzemelerindeki bu değişim, yaylalarda da görülmektedir. Günümüzde yayla konutlarının yapımında ahşap malzeme çokaz kullanılmaktadır. Bunun yerini ise tuğla ve biriket almaktadır.

Yapı malzemelerinin türlerindeki değişikliği sağlayan en önemli faktör ulaşımdır. Günümüzde köy yollarının daha iyi vasıflı olması, ormandık amacıyla yapılan yolların dağılımlarının yaylalardan da geçmesi, buraya değişik yerlerden yapı malzemesi getirilmesi ile sonuçlanmıştır.

SONUÇ

Yüksek platolardan ve dağlık kesimden oluşan bu yörede gür bir orman örtüsü vardır. Yerleşmelerin ekonomilerinde hayvancılığın önemli bir payı vardır. Tarım ancak yerel ihtiyaçların karşılanması, amacıyla yapılır. Hayvancılık ve yükseklik faktörü insan faaliyetleri içinde yaylacılığın önem kazanmasını sağlamıştır. Ancak, günümüzde dağlık kesimde göç olgusu önem kazanmaktadır. Bunun nedenlerinin başında, ormandan ekonomik olarak yararlanmasının ve yapı malzemesi temin etmenin, günümüzde çıkartılan kanunlarla kısıtlanmasıdır.

Köroğlu Dağı'ndaki orman tahribatı tarih devirlerinden günümüze kadar sürmüştü ve bu da sadece bitki örtüsünün yokokmasına değil, doğal dengenin de bozulmasına yolaçmıştır. Yöredeki beşeri sorunların çözümünde faydah olacak en önemli faktör doğal dengenin korunması ve yeniden tesis edilmesi olacağından bu konu üzerinde durmak gerekmektedir:

Doğal dengenin bozulmasına yolaçan faktörler şunlardır:

- Orman ürünlerinden bilinçsiz olarak yakacak elde etmek,
- Ahşap kullanılarak konut, cami, minare, mezar yapmak,
- Bilinçsizce yapılan tarla ziraati, özellikle de tahıl tarımının erozyonu artırması,
- Orman açma alanları elde etmek amacıyla bitki örtüsünün yakılması,
- Orman içinde küçükbaş hayvanların otlatılması,

Doğal dengenin yeniden kurulmasına ilişkin örneklerimiz ise şunlardır:

- Orman tahribinde önemli bir unsur olan kaçak ağaç kesilmesinin önlenmesi,

— Yöre halkına değişik ekonomik faaliyetlerde bulunmaları için devletçe destek sağlanması, büyükbaş besi hayvancılığını, arıcılığı, tavukçuluğu teşvik ile hah yapımı gibi elsanatlarının yaygınlaştırılmasını sağlamak,

— Orman içinde ancak tarıma uygun kesimlerde (Devletin göstereceği yerde) tarım yapmak,

— Ahşap yapı malzemesinin kullanımını kontrol altına almak,

— Yöre halkının enerji kaynağı olarak ağaç kullanmasına engel olmak, bu amaçla yöreye güneydeki Çayırhan'dan uygun koşullarda linyit temin etmek,

— Yöre halkına doğal dengeyi korumaya yönelik eğitim vermek,

— Eşsiz güzelliklerin bulunduğu bu yöreden klimatizm ve alpinizm amacı ile faydalanmak,

Gelişmekte olan ülkemizin, ileriki dönemlerine ait kalkınma plânlarında, yukarıda bahsettiğimiz önerilerin gerçekleştirilmesi halinde yörenin sosyo-ekonomik sorunlarına katkıda bulunulacağı muhakkaktır.

BİBLİYOGRAFYA

Akdağ, M. (1967), *Celali İsyancıları*, Ank .Univ. D.T.C.F. Yay. No: 131, Ankara

Akman, Y. (1975), *Beyazarı-Nallıh'an-Karışar Step-Orman geçiş Bölgesinin Bitki Ekolojisi Yönünden Araştırılması*, TBAG 70, Ankara.

Atalay, I. (1983), *Türkiye Vegetasyon Coğrafyasına Giriş*, Ege Univ. Ed. Fakültesi Yay. No: 19, izmir.

Bilgin, T. (1980). *Orta Sakarya Platolarında Yapı, Satırlar ve Drenaj*, TÜBİTAK, TBAG. 275 Numaralı Proje Kesin Raporu, İstanbul.

Blumenthal, M. (1948), *Bolu civarı ile Aşağı Kızılırmak Mecrası Arasındaki Kuzey Anadolu Silsilelerinin Jeomorfolojisi*, M.T.A. Ens. Yay. Seri: B No: 13, Ankara

Emiroğlu, M. (1963), *"Bolu'da Nüfus Hareketleri"*, Çele Dergisi 2, 2—3, Bolu

Emiroğlu, M. (1963), *"Bolu'da Nüfus Hareketleri"*, Çele Dergisi 2, 2—3, Bolu

Emiroğlu, M. (1963), *"Bolu'nun Tarımsal İmkanları"*, Çele Dergisi 9, 16—18, Bolu.

- Emiroğlu, M. (1964), "*Bolu'nun Orman İçi Köyleri*", *Çele Dergisi* 12, 4—6, Bolu.
- Emiroğlu, M. (1970), *Akçakoca'da Nüfus Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler*, Ank. Üniv. D.T.C, Fakültesi Yay. No: 192, Ankara.
- Emiroğlu, M. (1977), *Bolu'da Yaylalar ve Yaymacılık*, Ank. Üniv. D.T.C, Fakültesi Yay. No: 272, Ankara.
- Erol, O. (1955), *Köroğlu-Işık Dağları Volkanik Kütlesinin Orta Bölümleri ile Beypazarı-Ayaş Arasındaki Neojen Havzasının Jeolojisi Hakkında Rapor*, M.T.A. Derleme Raporu 2279, Ankara.
- Konpara, M. (1964), *Bolu Tarihi*, Bolu
- Selen, H.S. (1945), *Türkiye'de Köy Yerleşmeleri ve Şehirleşme Hareketleri*, Türk. Coğ. Der. Yıl: 3, Sayı: 7—8, Ankara.
- Sümer, F. (1967), *Oğuzlar (Türkmenler)*, Ank. Üniv. D.T.C. Fakültesi Yay. No.: 170, Ankara.
- Sür, Ö. (1972), *Türkiye' nin Özellikle İç Anadolu'nun Genç Volkanik Alanlarının Jeomorfolojisi*, Ank. Üniv. D.T.C. Fakültesi Yay. No: 223, Ankara
- Şahin, C. (1985), *Aladağ Çayı Havzasında Doğal Çevre Koşulları ve Bunlarla İlgili Olarak Bozulmuş Bulunan Doğal Fengenin Yeniden Kurulmasına İlişkin Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Doğa Bilim Derg. Seri: B, Cilt: 9 Sayı: 2, Ankara.
- Tunçdilek, N. (1964), "*Türkiye'de Yaylalar ve Yaylacılık*", ist. Üniv. Coğ. Ens. Der. Sayı: 7, s: 15—28, İstanbul
- istatistikler:
- Türkiye İstatistik Yıllığı* 1987, B.D.I.E. Yay. No: 1250, Ankara
- (1935—1985), *B.D.I.E. Genel Nüfus Sayımları*, Ankara.
- Tarım-Orman ve Köy İşleri Bakanlığı*, Köy Hizmetleri Gn. Md. Köy Envanter Etüdleri.